

Lektsioonid: 5Ms 7:6–8; Mt 19:27–30

Pihikõne: Ps 66:5

Jutlus: Fl 3:7–14

Laulud: 288 (1–3); 266 (1–6, 7); 367 (1–2); 286 (1–4)

Kuid mis mulle oli kasuks, seda ma olen arvanud kahjuks Kristuse pärast. Jah, enamgi: ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval. Tema pärast olen ma minetanud kõik selle ja pean seda pühkmeiks, et saada kasuks Kristust ja et mind leitaks tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest, see, mille Jumal annab usu peale. Ma püüan ära tunda teda ja tema ülestõusmise väge ja tema kannatuste osadust, saades tema surma sarnaseks, et ma kuidagi jõuaksin ülestõusmisele surnuist. Mitte et ma selle oleksin saanud või oleksin juba täiuslik, aga ma püüan kätte saada seda, mille pärast Kristus Jeesus on minu kätte saanud. Vennad, ma ei arva endast, et ma selle olen kätte saanud, ühte aga ma ütlen: Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole, ma püüden sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.

Möödunud jaanuari 20. ja 21. kuupäeval toimus Tartus EELK vaimulike konverents, millel võeti muuhulgas kokku EELK-s möödunud 2025. aastal esimest korda välja kuulutatud teoloogilised arutelud.

Üheks teemaks oli luterlik identiteet. Konverentsi töötoas, milles osalesin, küsiti kõigilt osalejailt nende arvamuse kohta luterlikust identiteedist.

Olen ka varem ise luterliku identiteedi üle üsna palju mõtteid mõlgutanud, kuid tol korral tundus mulle olulisim luterliku identiteedi tunnus luterluses peituv pinge oleviku ja tuleviku vahel. Nt on Luther öelnud, et kristlane on korraga õige, aga samas ka patune, st olevikus on ta mõlemat, aga tulevikus on tal lootust saada täiesti õigeks.

Samuti on Luther öelnud, et kristlane on korraga kõige isand, aga samas ka kõigi inimeste ori. Olevikus on ta Jumala pärijana kõige isand, kuid samas ka kõigi teenija – nii nagu Kristus oli kõigi inimeste teenija, andes lunahinnaks oma elu. Tulevikus aga saab ta koos Jumala Poja, Jeesuse Kristusega kogu loodu pärijaks, sest orje pole enam tarvis.

Seda pinget on luterlikus teoloogias püütud kokku võtta väljendiga „juba praegu, aga mitte veel” („bereits jetzt, aber noch nicht”). Jumala riik on juba praegu kohal ja pääsemine selle maailma kaduvusest on alanud, kuid Jeesuses Kristuses on täielik pääsemine veel ees.

See kõik tuli mulle meelde seoses tänase kirjakohaga, kus Paulus ütleb midagi sarnast.

Esmalt toob ta välja selle, mis tal on olevikus mineviku pärandina. Ta on puhastverd juut, Benjamini suguharust, lugupeetud variseride partei liige, Moosese seadusest tuleneva õiguse poolest laitmatu. Teisisõnu, tal on kõik olemas, et elada oma ühiskonna täisväärtusliku ja lugupeetud liikmena.

Ja siiski ütleb ta: „...mis mulle oli kasuks, seda ma olen arvanud kahjuks Kristuse pärast.” Ja keerab veel n-ö vindi peale, öeldes: „Jah, enamgi: ma pean kõike kahjuks Issanda Kristuse Jeesuse kõikeületava tunnetuse kõrval.” „Kõike” selles mõttes, et lisaks tema ühiskondlikule staatusele ja õigusele on Paulus valmis loobuma ka muust, kõigest, mis tal siin elus on, kogu oma eksistentsist, et olla täielikult Jeesuse Kristuse, Jumala Poja oma.

Seda Jumala Poja oma olemist sõnastab Paulus veel nii: „...et mind leitaks tema seest ega oleks mul oma õigust, mis tuleb Seadusest, vaid see õigus, mis tuleb Kristusesse uskumisest.” Teisisõnu, Paulus igatseb, et Jumal leiaks ta kord Kristuse seest. Patt ei taha veel praegu teda päriselt Kristuse sisse lubada, sest täielikult Kristuses olev peab olema püha nagu Jumal on.

Ja nagu kuulsime, teab Paulus, et see Kristuses olemise vääriliseks saamine toimub usuvõitluse läbi: õigus olla Kristuse Ihus tuleb Kristusesse uskumisest. Mida see uskumine Pauluse arvates tähendab?

Paulus ütleb: „Ma püüan ära tunda teda ja tema ülestõusmise väge ja tema kannatuste osadust, saades tema surma sarnaseks...” Paulus lähtub siin Jeesuse elust. Ta teab, et Jeesus pidi oma elus kannatama. Järelikult, kui keegi talub oma elus kannatusi Jeesuse Kristuse nimel, siis ta teeb justkui läbi samasuguse teekonna nagu Jeesus tegi. See kannatus sisaldab ka surma.

Ent mõte neil kannatustel on ainult selles, et Paulus teab: Jeesus tõusis surnuist üles. Järelikult tahab ka Paulus surnuist üles tõusta ja on valmis tooma kannatuste ohvri.

Rõhutan sõna „tahab”, sest meie kirjakohas järgneb just jutt tahtmisest.

Vahel jääb inimestele mulje, et kõik siin elus on juba ette määratud ja inimesele endale ei jää midagi otsustada. See on n-ö väikse inimese probleem: kõik siin maailmas on tema eest juba ära otsustatud ja tal jääb üle sellega ainult leppida.

Ometi näeme inimtegevustest, et inimene ei taha sellega leppida. Üks sellise oma saatusega mitte leppimise väljendus on sport, meie ajal äärmiselt populaarne valdkond. Olgu maailmas sõjad või katastroofid – spordivõistlusi tuleb ikka pidada. Mu isa mäletab, kuidas Tartus viibivad Saksa sõjavangid mängisid käsipalli ja populariseerisid niimoodi seda spordiala ka siin maal – mis siis, et olud olid kaugelt muud kui sobivad.

Olen tihti mõelnud spordiuduseid või spordivõistlusi vaadates, et mis mõte on minna võistleva, kui sa tead, et ei jõua esimese kolme hulka, ei saa auhinda. Ja ometi näeme, kuidas spordivõistlustest võtavad osa kümned ja sajad sportlased, kellest enamikul pole lootustki esikohti pälvida.

Jättes kõrvale poliitika – asjaolu, et riigi eest võistelnud sportlase edu toob edu riigile – väidan filosoofiliselt, et sportlane väljendab võistlemisega oma vaba tahet. Vaba tahet teha seda, mida tema tahab ja mitte seda, mida teised tahavad. Seda kutsutakse vahel ka eneseületamiseks.

Kui sportlane tahab võita, siis ei piisa lihtsalt sellest, et ta „teeb ära oma tulemuse”, vaid ta peab n-ö ennast ületama, kasutama oma vaba tahet püüda saavutada midagi enam kui teised temast arvavad või isegi enam kui ta ise endast arvab.

Sellise võime on Jumal inimesele juba loomisel andnud ja ta pole seda inimeselt ka pattulanguses täielikult ära võtnud.

Tähistasime möödunud reedel Nõo kihelkonna kultuurihommikul eesti kirjanduse päeva ja meenutasime Nõo kihelkonna kirjamehi. Mh lugesin seal ette õp Martin Lipu luuletuse „Mets sureb”, mille minategelane on algul murekoorma all kokku vajumas, kuid kuuleb siis ülal luigelaulu ja taipab üles vaadates, et talgi on ju tiivad, vaimutiivad, mille Jumal talle kinkinud on.

Neid vaba tahte tiibu, vaimutiibu kasutab meie kirjakohas usuvõitluses ka Paulus, just nagu sportlane, kes on asunud võistlustulle, et püüda ennast ületada. Seepärast ütleb Paulus: „Ma unustan kõik, mis on taga, ja sirutun eesoleva poole, ma püüden sihtmärgi poole, Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses.”

Tõepoolest, kui sportlane teeb n-ö tulemust, siis ta ei mõtle selle peale, mis varem halvasi läks, vaid sellele, kuidas praegu kõige paremini teha. Justnagu meie eesti värske Euroopa meister iluuisutamises Jelena Petrõkina, kes oleks ju võinud mõelda oma hiljutisele jalavigastusele, kuid mõtles arvatavasti eneseületusele ja saavutaski esikoha.

Iluuisutajaid kammitsevad gravitatsioon ja inimkeha haprus. Kristlast kammitseb patust tulenev hirm ja meeleheide. Kuid Jumal on kinkinud inimesele võimaluse sellest piiratusest välja rabeleda. Sportlastele on Jumal andnud anded ja treenimisvõimaluse, kristlasele usu Kristuse lunastustöösse. Tuleb lihtsalt seda võimalust mitte ignoreerida, kuuldes taevas luigelaulu, mitte kõrvu kinni toppida, vaid üles vaadata. Siis tulevad aga juba head ideed, kuidas edasi püüda ja mitte alla anda.

Sportlasele on oluline ka au, mis kaasneb võiduga. Ka Paulus ütleb: ma püüden „Jumala üleva kutsumise võiduhinna poole Kristuses Jeesuses”. Medal on sportlase eneseületuse auhind, igavene elu on kristlase eneseületuse auhind. Kui aga Jumal annab sportlasele jõu, et ennast ületada kaduva medali saamiseks, kui palju enam on väärt Püha Vaimu vägi, mis aitab kristlasel ennast usuvõitluses ületada. Andku Jumal meile rohkesti palvejõudu, et paluksime Püha Vaimu oma eneseületamise teel!

Aamen.